

Szabó András Péter

II. Rákóczi Györgynek poenentiára való intetése (1658 utolsó harmada)

[OSZK Kézirattár Fol. Hung. 1063. (Nagy István gyűjteményéből) Közöletlen; Egykorú magyar nyelvű kézirat, csonka, 7 folio (2 üres oldal) 320x205mm]

A kézirat egésze egy kéz írása, az első nyolc-kilenc sor azonban lényegesen lazább és finomabb, mint a szöveg többi része. Az írás jól olvasható, képe, egyenletes duktusa, sorközei gyakorlott kézre vallanak. A szöveget betűhív átirásban, az eredeti központosítást megtartva közlöm. Előbbi szabály alól kivételt csak a rövidített szavak képeznek, amelyek feloldva szerepelnek. (Nagyságod, kegyelmed, Isten, nazális rövidítés) Pótoltam a *g* betűk elől gyakran elmaradó *a*-kat és *e*-ket is. Az ékezetek tekintetében igyekeztem szigorúan követni a kéziratot, bár hosszúságuk néhol nehezen megállapítható. A szövegben számos helyen, különösen a *látás* szónál feltűnő kalapos *a*-kat (*â*) is megőriztem. Törekedtem a nagy- és kisbetűk megkülönböztetésére is, azonban ez a *k*, *v*, *l*, *n*, *m*, *s* betűknél (illetve bizonyos típusaiknál) sokszor nehézségekbe ütközött. A létigéhez használt, nagyméretű *v*-ket következetesen kisbetűvel írtam át. A kézirat rossz, szűk margójú kötése miatt részleges takarásban lévő sorvégi szavakat nagy biztonsággal ki lehetett egészíteni, ezek természetesen kiegészítve szerepelnek.

A számos érdekességet tartogató, igen szép nyelvezetű mű szerzője egyelőre ismeretlen. A kézirat tulajdonképpen egy, II. Rákóczi Györgynek 1658 utolsó harmadában írott (fiktív?) levél, amely azonban magában foglal egy korábbi, a lengyel hadjárat előtt megfogalmazott figyelmeztető levelet is, illetve számos, a fejedelem sorsára és szerepére vonatkozó látomást. Az ószövevetségi hevületű „próféta” magyar királyi címet, budai uralkodást ígér II. Rákóczi Györgynek, amennyiben megbánja vétkeit, és teljesíti a levélben közölt egyéb feltételeket, Barcsai Ákosnak pedig az Erdélyi Fejedelemséget juttatná. A mű ebben a tekintetben teljesen rendhagyó, számos egyéb részlete viszont egyértelműen rokonítható más egykorú munkákkal. Miként Szalárdi-nál, úgy itt is a „rossz tanácsadók” okozzák II. Rákóczi György bukását, Medgyesi Pál *Jajjaival* sem nehéz felfedezni a kapcsolatot. A *látások*nak azonban alig ismerjük párhuzamát. Talán a morva prófétának, Drabíknak, a Rákóczi család történelmi küldetésére vonatkozó jóslatait lehet említeni, ezek azonban sokkal politikusabb jellegűek, és nem foglalkoznak ilyen részletesen Erdély belügyeivel. Itt merül fel a fogas kérdés, hogy vajon hol, milyen körben kell keresnünk az ismeretlen látnokot? Az erdélyi események gyakori és érzékletes ábrázolása alapján valószínűsíthetjük, hogy erdélyi, néhány említett (konkrét) esemény kapcsán pedig arra is gyanakodhatunk, hogy valami köze lehetett Kolozsvárhoz. Ami vallási hovatartozását illeti, a szövegben található adatok és megfogalmazások leginkább arra utalnak, hogy unitárius, méghozzá olyan, aki erő-

teljes rokonszenvvel viseltetik a dési perben elítélt szombatosok iránt. Különösebb előtanulmányok nélkül nagyjából ennyit állapíthatunk meg. A fentiek további pontosításához, illetve módosításához minden bizonnyal igen komoly vizsgálódásokra lesz szükség.

1.

Az Abrahamnak. Isaknak, Jacobnak, Istenenek seghetseghebül es Paranczolattyabul Kelletet irnom ez levelet Óh Rakoczi György.! mert az Isten hiv az Poenitentiara, ha megh akarsz terni, nem Keső mégh, megh Kegyelmez az Isten, mert ighen irghalmas Kegyelmes sokaigh Tűrő, varo, nagi Könyörületesseghü, az ki az bünös embernek megh kegyelmez csak ighazan megh térjen^I es Poenitentiát tartson.

Üdvöz légy Rakoczi György Magyaroknak valasztott Királlyí az kit az Isten Eö maga, az magyaroknak sok Nyomorusagat Latwan megh szanta öket, es te neked igerte az kiralysagot es te altalad akarja megh szabaditany ez Magyar Nemzetet, az Ismaélitaknak Insegekbül es az Attila birodalmanak, minden^{II} Bezeletit, Is neked Adgya, es az te maradekodnak, Az Attilanak es ö utanna Lewö^{III} hatalmas kirallyoknak szekiben ülsz, es az te hired az Egesz wilaghra ki terjed, es sok kórónnak tisztelnek teged, es sok Erös paisosok Udvarolnak Elötted, de Ugy ha az Istennek paranczolattyaban jársz, az mellyeket az Isten en altallam hirdetett te neked,

Elsöben azert az te vak merő megh altalkodot Cselekedetidet es Isten ellen valo eletedet, jelented megh, az mellyel az Istent haraghra gerjesztetted magad ellen, es Atyad miat rajtad eset Nyavalyarol is szolok; Mert az Atyad vetket nem kisebbitetted, hanem Inkab nevelted azt, Errül szol az Isten, Mojses Masodik könyvenek huszadik reszeben, hogy megh Latogattya az Atyaknak vetkeket az Fiakban, harmad es negyed izighlen, az mely fenyegető mondasa rajtad esett, Wiszontagh irgalmassagat igeri azoknak ezer Nemzetsegighlen, az kik^{IV} az ö parancsolatiban jarnak. Oh ki sokszor Intettelek en megh arrul hogy az te Atyad Vetket ne Nevellyed, de nem fogattad, Mostan is tiszta szivemnek buzgosagabul szanvan Intlek es kerek, hogy Cselekedgyel jól, es jól Leszen dolgod, mert az Isten mégh minden kegyelmét el nem vötte tülled, ha Eö felsegehez tersz, az mellyet en nekem Latasban megh jelentedt, az melyrül ide alab Szolok De ha mégh is Megh Nem tersz Ennyi sok Intesemre, bizony ki türültetel az Emberek szamai küzzül, mind fiaddal Edgyüt, es mindem gyüjtöt javaid idegenre szallanak, az Melytül az Isten Szent Fiaert oltalmazzon; -

Imar Elsöben szollok az te Atyad wetkerül, az mellyel az Istent megh bantotta; az utan a magaderül es az orszagerül, utolszor penigh szolok arrul

---

^I Az *r* alig kivehető.

^{II} A *d* és az *n* között egy *z* átjavítva *e*-re.

^{III} Az *e* fölött tollhiba, amely esetleg ékezetként is értelmezhető.

^{IV} A dölt betűvel szedett rész áthúzva: az *kikrül*, *hogy az te atyad vetket Nevellyed*.

minemü irgalmassagát igerte Isten ha igazan megh tersz es penitentiatt tartasz es az minemü dolgokat irok azokat veghez viszed.

Imar szollok az Atyad vetkerül az melynek büntetese rad szallott, mint fiara, Az mint az Isten szoll, az Attyaknak wetkeket az Fiakban Latogatom megh. Az Attyad penigh az Istennek Eö Felsegenek Nagyot vetet, mert az Orszaghnak lakosi küzzül, az kik az mojses törvenye szerint az Diszno hust, megh nem eszik vala, azokat Desre hivata, ott penigh Erö szakkal [1^I] Nem különben, mint regen Antiochus az Eleazar fiait Eröltete hogy megh Ennek az Istentül megh tiltatott Alatot, az Isten penigh nem igert azoknak büntetést, az kik nem akarnak Enni âkar tisztat âkar tisztatalant szabadok velle, ha soha nem Esznek is: azok penigh felwen az Istent^V az törvenytül Nem szakadnak el, hanem az Eleazar fiai szerint inkább akarnak mindenektül megh fosztatni hogy nem az Diszno hust megh enni az kikkel az Atyad kemenesen Cselekedek, mert azokat minden keresmenyektül megh fosztwan, Eö magakat egy templomban rekesztete be, el rontvan az templomnak tisztességet, az mely templomot az Istennek tisztességre Szolgaltatara epitettek es szenteltenek vala, Mostan Raboknak tömlöcze es foglyoknak Arnyek Székhe Oh mely irgalmas Kegyelmes az Isten mert nem büntette megh az Atyadat az rettenetes vetekert, hanem tisztességesen szalletta be az ö Koporsojaban. Peldat mutata penigh^{VI} hogy haragut az vetekert mert tüzet boczata az Eghbül es megh Emeszte az templomnak nagy reszit, az megh maradot reszit penigh, tüzzel megh frisselé Oh bezzegh irgalmas kegyelmes az Isten, hogy ilyen nagy vetekert az Embert mindgyart szörnyü halallal megh nem öli, gondolkodgyal magadban, hogy ha egy igen szep házad volna, az kit tisztan akarnal tartani, hogy abban nem akarnad minden Ember alkalmatlanul jarna egy szoval penigh abban sokakat be gyüjtene, Nem az vegre penigh azon vegre az hazat Epitettek, Mely igen haragudnal talam mindgyart megh öletned az szolgat, hát az Isten hogy ne haragudnek az ö Templomanak megh fertezteteseert, es az ö Nepenek Nyomorgatasaert, De azt imar^{VII} el hagyvan^{VIII} szollok imar az Nagysagod vetkerül, Oh ki Sok vetkeid vadnak neked, az kik mint az Udvarlo szolgak Ugy allanak az Istennek szine elöt, szamlalvan elő az te Isten ellen valo szamtalan vetkedet eletedet, es az te alattad valo nepnek Istentelensegeket, es az te szolgaidnak az szegenysegen valo kegyetlenkedeseket, es az ö karomkodo Zabolatlan Nyelveket, Elsöben azert az istent ezzel is bantottak megh, hogy amikor Isten általad valami Nagy dolgot vit veghez, nem tulajdonítottak Eö Felsegenek, hanem csak az magad Erödnek, mert mikor ö Felsegenek hálát, kellet volna adni, akkor nem adtal hálát, hanem kezekben vötted az nagy Ejteles kupat el köszönted egy körüled hazudozo Udvarlora, nagyon paranczollvan az Istennek az Aldomas közben, hogy masszor is

---

^V Az Istent után áthúzva: *nem*.

^{VI} A penigh után áthúzva: *az*.

^{VII} Az azt és azt *el* fölé/közé betoldva.

^{VIII} A hagyvan van-ja a *hagy* és a *szollok* fölé/közé betoldva.

győzedelmet^{IX} adgyon, Ha Ellensegedre ki mégy az szolgál penigh nagy hízeldő hazugságal, megh felel örülven az köszönetnek mond, Ugy Legyen az mint Nagyságod el köszönte; az is hitvan bogar leven az ő Teremtőjenek paranczol, hogy Ugy Legyen az mint Eö mondgya, mégh nagy szemtelenül Orczatlan hazugh sagokat mond így Szolván, Nagyságos Uram, akar bor italra s akar kard vegire Nagyságodnak az magyar nemzetben ninczen masa,^X kitül felsz kitül mit varsz, így cselekedenek regen, Raboammal az Salamon fiaival, az ő Attya Udvaraban vele Edgyüt fel nevedet iffju tñácók megh vetven az véneknek tanaczit, az ő körülete hízelkedő Iffjaknak tñácókön Indula el, Am szepen jara velle „el szakada az Tiz Nemzetsegh túlle, soha annak utanna sem ő maga Raboam, es az ő maradeki, az Juda királyi az ő birodalmok ala az tiz Nemzetseget nem hajthatták, [1^v] így vere megh az isten Raboamot es az ő Tanaczit, s maradekit az jó tanacznak megveteseert, Oh ki sok vetkeid vadnak neked is, az mellyeket az Iffjaknak tanaczókból Cselekedtel, de nem szollok mindenrül, hanem csak Egy nehanyrül, Legh kivált kepen egyrül. az mellyert el vötte Isten túlled az Birodamot, es adta azt az szolgáladnak ideigh, de az Nem Leszen allando, hanem el vetetik túle, mert vetkezet az Seregek Uranak Ellene, szolok Ismigh rollad mivel haraguttottad magadra az Istent, az magadban valo bizokodásban es fel fuvalkodásban, es az jó tanatsnak megh nem fogadásával, es az te szolgálidnak, es Alattad Levő Országod nepenek, sok Istelensegeknek veghez vitelevel, es az trágár és szitkozodo Nyelveknek megh nem Zabolazásával, mert neked adta volt az Isten azt az hatalmat, hogy az gonosz Embert az ő gonosszagaert megh büntessed, de nem Cselekedted, mert miolta Adam Teremtetet, az Istentül, mind az olta is az Emberek nem talaltanak olyan rettenetes Isten ellen valo szitkokat es Tragarsagokat fel mint most ebben az Erdelyben^{XI} es magyar Orszaghban az Magyarok fel talaltanak, es az mellyekkel szabadossan elnek nem térem az ki őket azert az ő Erdemek szerint megh büntesse, Ugy vagyon hogy volt noha az szitoknak egy kis tilalma, de Legh Elsöben is az tiszt, haghta által azt, senki ötet arrulal megh nem büntetvén de megh azt mondog szabad neki, mert ő tiszt az szegent megh büntetté Ugyan imigy amagy azt gondolvan hogy Aluszik az Isten, nem lattya mit Cselekesznek az emberek bizony melto lött volna, hogy ha az tiszték Illyen tonyak es gond viseletlenek voltak magad mentel volna Kolosvarra Matyas Kiraly modgyara Czirkaltad volna megh míly kemenyen bannak a birak, az szegenyeknek szolgaltatásban, es Satzoltatásban, az gonoszt penigh az ő gonosszágában mely könnyen elő boczattyak, csak legyen nagy Erszen penze, az szegennek Ajandekert itelnek, az gazdaghnak Szemelyert, hogy ezekre gondot nem viseltel, azert vetetet el túled az birodalom edgyikert: Masikert az hiszem kicziny, hogy midön vetkeztel az Ur Isten ellen, megh Jelentette en általam, hogy mit tselekedgyel, es megh térnél, ha penigh az en irasom szerint nem Cselekednel, megh mutatta azt, is mit Cselekesznek veled es mint vetnek

---

^{IX} A szóvégi *t*, *d*-ből átjavítva.

^X A szóban eredetileg két *s* betű volt, de az első áthúzva.

^{XI} A szóvégi *ben*, *bül*-ből átjavítva.

ki az Fejedelemséghül, az mely Latasnak es Tanacz adasnak Levele így következik, az mellyet irtam minek Elötte Lengyel Orszagban mennel, Csudalatra melto dologh Kegyelmes Urunk, hogy midön az Embert az Isten az földnek színire teremtete. Volna, ottan mindgyart magat, megh jelentete, ki legyen, az mint megh tetczik az szent Atyaknak es Prophetaknak irasibül, mégh is ez az vilagh az sok tudomanyokban es Balvany imadasokban Ugyan tellyesseggel elmerült, az mely dologh az Nagysagod birodalmaban anyira el hatalmazott, hogy majd Minden Varas, avagy falu avagy haznep, avagy mégh az haznep között is megh hasonlas leven külön Isteneket valasztottanak Eö magok magoknak, anyira megh Sokasodot az birodalomban, az sok fele tanito, ki egy keppen ki maskeppen hirdetven az Istent, ki es minemü legyen, hogy az iras tudatlan kösegh Söt mégh az Iras olvaso is az sok tudomany közzöt nem tudgya mellyikhez ragaszkodgyek az minemü tudomant it magyar Orszagban, mi nem [2'] halottunk az Elott, olyan tudomant hirdetnek sok helyen alattomban, es így az sok fele tudomany miatt, egy mast szidalommal es Isten ellen valo karomlással illetik, az mellyekbül nagy haborusagh szokott gyakorta következni, az mellyeknek Elöljaro jelei mutogattyak mostis magokat, mert Edgyik ember az másik ellen alattomban valo Practikat szerez, es Veszedelemmel fenyegeti öketis Ez illyen dolgoknak is az Religioban valo Külömbsegh, söt megh. Nagysagod személyehez is ha Alkalmatossagh adatik hoza foghnak Nyulni, az mint mind az külsö jelek megh mutattyak, s mind penigh nekem az Isten alom látasban megh jelentete. az Látás penigh ez, ez jelen valo 1656 esztendőben, Böjt más havanak huszadik Napjara virradvan Majd szinten akkor, mikor az Isten az Vilagosito Lampast az egen fel hozando volna, az Agyamon Nyugszom vala, s illyen Látást lâtek, Tehat az Fejedelem Rakoczi György egy Alacson hazban az Kemenczeben Egö nagy tüz előtt csak Egyedül ülven peczenyet süt vala, Ugyan azon házban latek egy Asztal körül ülö ifjusaghnak Sokasagat, vigan even es ivan, en penigh Egyedül az Fejedelem hátá meget alvan, igen Sírok es busulok vala azon, hogy az Fejedelem olyan igen hatra az Ajto megé, tsak egyedül az Kemenczehez szorult volna, es hogy az ö Udvarloi mellöle ugy elallottak volna, annak Utanna ismet hatod napra virradora Latam az Fejedelmet egy nagy magas hegynek az tetejen Deva taljan csak Egyedül jarni, es en az hegy nek Oldalaban valek, megh hidgye azt Nagysagod hogy mind az ket Látásnak egy az magyarazattya, az mely Latasban megh mutatodik minemü, Sorsa es Allapottya, Leszen Nagysagodnak, mert Nagysagod nem csak maga személyeben vetkezet az Ur ellen, ha nem az orszagh nepet is vetkeztette, mert az 1655 esztendőben, megh ferteztete az nep az Istennek Templomat, az mellyet az Boldogh Emlekezetü es sok szeginy hazával jól tevö Janos Kiraly az Atya Istennek es az megh feszitetet Jesus Christusnak tisztesseregere rakatot vala, Minden megh ferteztete az Nagysagod Engedel mebul az Orszagh nepe küzzül, mert az mely haz imatsaghnak haza vala azt perpatvarnak szitkozodasnak Tragarsaghnak helyeve valasztották az mely helyre az Ur ekessegh Asztala tetetett vala, azt helyebül ki hanyak, es helyiben hely heztetenek veszekedesnek es visza vonasnak szekit, Az mely helyen az Ur Jesus Christusnak Szent hálálarul valo

Emlekezetinek jele az Szent Vacsora osztogatatik vala, ott az reszeges Dösölök az Ur Jesus Christusnak Vaczoraljat Csufolvan, es Ugyan az istennek boszusagara Tragarkodvan ejtelessevel isznak vala mely helyen az Keresztenek az Templomnak falahoz szent Ezekias Kiralynak peldaja szerint fordulnak vala, hogy az Istennek ö szent, Felsegenek az Jesus Christus Paranczolattya szerint azö Lelki Aldozatokat be mutatnak, tudni illik ö felseget könyörgésekkel megh talalnak, ott az reszegesek az tobzodas miat, megh töltött hasoknak tellyessegebül az Istennek falara Undok Okadasokat üntenek vala, Az Istennek Szekiben az kiben az Papok altal az Isten az nepnek az Ö szent törvenyet magyarazattya vala, oda az Latroknak es Tragar szolgaknak [2^v] Sokasaga rakodik vala, az szünyegre mely az Isten szekire teritetet vala, Az melyre az Papok az Isten Mojses altal ki adott törvényét könyvét es az Prophetak irasit, es az Ur Jesus Christusnak Eörvendetes Evangeliomanak könyvet teszik vala, arra az rut parazna es ragadozoknak utalatos resze Ugyan sürüseggel rakodik vala, azert megh Utala az tisztat szerető szent Isten azt az helyet es nem Engede hogy az ö szent Nevenek es szent fianak igaz ismereti olyan meghmotskolt hazban hirdettetnek, hanem hamar idön megh tisztitátá azt, mert az megh szamlal hatatlan sok szolgaju Isten, az ö szolgaj küzzül elő Szólíta az tüzet es megh paranczolâ neki hogy megh gyujtana Erdely Orszaganak meltossagossab helyet, mert igen megh moczkoltatot volna. Az nap keleti szelet is elő szolita es megh paranczolâ, hogy az ö Nap keleti meleget ki boczatana es funa erössen mind addigh az migh megh emesztödnek az megh moczkolt, haznak minden faja es az kövei megh frisselödnének, mindgyart az ö büntető szolgajat az töbirül elteréte az nap keleti szél is visza tere, es fuva visza nap keletre. Az Fejedelemnek penigh szeme eliben ada, hogy vetkezet volna, Mert az ö birodalmanak Meltosagossab helyét, az melyben hatalmas Kiralyok születtenek volna, megh ronta, mert az fejedelem nem Emlekezik megh az Istennek Velle valo es az Orszaghoz való jo tetemenyerül, az Ugy an telyesseggel Orszagunkat Fejedelmünket süllyeszteni az Isten ö szent Felsege maga harczola Orszagunkert Fejedelmünkért, azoknak reánk Czigorgo fogoktul megh mentven, Nagysagodat penigh fel magasztala minden Eösi felet ez vilaghnak nagy reszen, nagy hirrel es nevvvel, az mellet birodalommal es nagy gazdaghsaggal megh Ajandekoza, megh Probalvam Nagysagodat ha Nagysagod az rea bizattatot tisztben ö Felsege kedve es akarattya szerint az ö Utaiban jarna, De magara haragitotta Nagysagod az Istent ö szent felseget, mert Nagysagod az Istenre nem akarja azokat az dolgokat bízni az mely dolgok az Istenre neznek, hanem az Nagysagod Veszedelmere jaro Kalmaroknak, es azokkal egyet ertő Papoknak tana-czokonn Indult el Nagysagod, az kik hinto szekerekben az Apostolok peldajuk kivül jarvan, az Romai Papanak penigh peldajat tartvan, az ki Eö is addigh forgata az Breviart, hogy ki forgata Romabul az Csaszart, Ezeknek az Papoknak is nincz egyeb dolgok, hanem czak az hogy Valami Ujitast ZürZavart Czinalhassanak, az jo hamos Lovakra hinto Szekérre, s az szep Asszony Feleseghre szert tesznek, Annak penigh Draga materiakbul nyolcz s kilencz rend peremes Allyu szokonyakot Czinaltatnak, Annak Utanna azzal jaczodoznak, egy hetigh sem

veszik elő az könyvet, az szent igenek magyarazattat egy Czepre is Nem tanullyak, hanem még gyermek korokban az mit olvastak az Dialecticaban avagy iffju Legeny korokban az Logicaban, az mit abban el nem felejtettek Vasarnapra kelven azt Predikallyak, az egy ügyü Kösseghnek, De hogy el térjen Nagysagodtul az Istennek haraghja, es az sok tetovazó Ertelem, az Nagysagod birodalmaban megh szünnyek [3¹] Vegye elő Nagysagod az Josaphat Peldajat, az mely megh Vagyon irva az masodik Kronika könyvenek 5 18 19 reszeben, hogy az Istennek Karomlása az Nagysagod birodalmaban megh szünnyek, minden külső dolgait Nagysagod hadgya el, s kezdgyen ugyan Derekasan az Lelki hez, az sok fele Külön Külön felé vallasu, papokat Pünkösöd Napjara az Püspökök által hirdettesse Kolosvarra Nagysagod is penigh személye szerint az szent dolgoknak el kezdeseben es veghhez viteleben az Regi szent Kiralyoknak peldajok szerint Ligyen jelen, Ugyan Derekasan az szent Irasbul öket Disputaltassa megh, sem edgyiknek sem masiknak Nem kedvezven semit, hanem csak az szent Irasnak igaz magyarazoinak, mert bizonsagul hívom az Istent, en nekem valamit megh jelentet az Isten, semit el nem titkolok, addig penigh valamigh Nagysagod ezt az Dolgot veghez nem viszi, se jobbra se balra ne indullyon ellenseghre. mert allok az Ur Elött az mint megh Zavarodot az Orszagh s az mint az jelek is mutogattyak magokat, felő hogy az Nagysagod tavul Leteleben egy mas ellen valo tamadas es ver Ontas ne legyen, Ugy Anyira, hogy ha maga Nagysagod haza jühet is az idegen földről talallya csak az nagy pusztá ember nélkül való üres földet az Religioban való kölömbsegh es ver Ontas miatt, Kerem azért Nagysagodat hogy ha meltonak itili be venni az en Tanaczomat ez dolgot Nagysagod el ne halaszsa, hanem az Papoknak megh Paranczollya hogy az Bibliat úgy olvassak, hogy az kerdesre^{xii} szent Iras szerint megh tudgyanak felelni, avagy az Locusokat igazan tudgyak Czitalni, hozza nem tévén sem abbul el nem vévén mert az el nem mulhatik ha Nagysagod maga Nyavalyajara Fejedelmi hatalmaval el nem mulattya, mégis Nagysagodnak szegény de jó akarója kerem Nagysagodat, hogy ha azt akarja Nagysagod, hogy mind az Orszagh Bekesseghben megh maradgyon, s mind penigh az Nagysagod birodalma terjedgyen el ne hálaszsza ezt az dolgot, ha nem mutatodgyek megh igazan, ki szol szent Iras szerintki szol szent Iras kívül, hogy jaj meg szünnyek az Nagysagod birodalmaban az sok Istentelen karomlas, mert el jüt az megh fizetesnek napja, nem szenvedheti már az Isten az ő Nevenek Karomlasatt, megh fizet mind azoknak valakik az Ö szent nevét Szent iras kívül nevezik es olyan tisztelettel tisztelik az kirül az szent irasban emlekezet ninczen, az mely nevrül az szent Prophetak es szent Atyak emlekezetet nem töttek, sem az szent Apostolok, azért keresse fel Nagysagod az szent Iras szerint való igaz nevét, az mellyel ő szent Felsege maga nevezte magát, es az emberekkel is nevez tete, hogy az Nagysagod Gond Viseleserül, világh vegezetigh való Kronikas Könyv iratassek, mikent Josaphat kiralynak

---

^{xii} Bizonytalan olvasat.

es az töb szent kiralyoknak az mely dologhnan veghez vitelere segillye az Ur isten Nagysagodat, nagy nevéért es szent Fiáért, az Ur Jesus Christusért, es terjeszsze Nagysagod birodalmat, szelessen. es Fejedelmi szekit emellye [3^v] Kiralyi szeki magassan es Nagysagod maga Uralkodgyek s magva szakadas nélkül, Azon Amen. Ha ez el mulik hogy veghez nem medgyen Jaj Jaj S.^{xiii}

Ugy Avagy csak Anyira hidgyen Nagysagod az szomszed Orszagokban valo Nemzetekben, hogy azon közben elő foroghjon Nagysagodnak Bathori Sigmond Peldaja, mert az Alom nem jot magyaraz, ezekre akarak^{xiv} emlekeztetni, hogy mikor ez Levelem^{xv} Kézhez jutot volna, s el olvasad Ugyan de seminek tartottad mert ha seminek nem tartottad volna az mellyeket írtam volt, ez Levelemben azokra viseltel volna gondot, ha ezt czelekedted volna, bizonyal mérem mondani, hogy ez nem eset volna rajtad, az Orszaghis nem pusztult volna így el, ennyi sok Artatlan Vért is nem Ontottak volna ki, Következik imar az harmadik igen nagy vetked is, az mely ez, hogy amaz Czifra hintoban jaro Papjaidnak hizelkedő hazughsagokon, az Kolosvarj Nemely tanaczokot el indulvan kolosvarra menél, es ot oly Magístratusokat valasztal Erő szakkal, az kik küzzül Sokan mégh az magak nevét is Aligh tudtak volna mondani, Nem hogy szegennek törvént tudtának tenni, az kiért az szegénséghe Sok Sohajtasokot Nyujtot fel az Isten heza hogy az Isten ne szenyvedhesse el annak az ki ez dologhnan oka, bizony bár aluttal volna akkor mikor ezeket Cselekedted, nem esett volna ez^{xvi} rajtad, De köszönd megh az magad vallasan levő Papoknak, es Polgaroknak hogy Iffjusagodnak es birodalmodnak viragzo Alapottyaban így megh Czaltanak az kik felől irtam vala, hogy ki tudnak az Fejedelemseghbül mint az Romaj Pápa kivanvan hogy Uralkodgyek Romaban, ki tudta Onnet az Csaszart es igazította Nemet Orszagban, az hizelkedő es tisztessesgh kivano Embereknek dolgok Illyen, így vesztegetik meg az Iffju elmét Szépen bévelnek de mas felől vermet készítenek, mezet mutatnak merget Nyujtanak, Annak Okaert kerlek hogy az rosztat hand el, es az jot Czelekedgyed, mert ha jót nem Czelekedel, azok az Látasok, be tellyesednek mind rajtad, az mellyeket Lattal, 1657 esztendőben Szent mihaly Napjanak (sic!) huszon harmadik Napjan, Adatek en nekem egy ket felől megh írt könyv, az közepe Iratlan Leven, megh is Paranczolltatik nékem, hogy írnek arra, es írnam megh azokat, az mellyeket lattam es az mellyek következendők, az Fejedelemre, Rakoczira, hogyha Eleit nem veszi jo Czelekedetekkel, Ide fellyeb Szollottam az Első Latasrul, imar Szollok az többirül, de következendőkeppen, az masodikrul. Az masodik Latas ez. az melllyet nem Almomban sem penigh elmeknek el ragattatasabul Lött, hanem, Ugyan az en vigyazo^{xvii} szerelemnek latasaval néztem, az Isten az Egnak Nap Kelet felől valo reszere, kitétete egy Zaszlot, híván az Isten Alaja mindeneket, es kinala

---

^{xiii} Esetleg ferde hullámvonalként is lehet értelmezni.

^{xiv} Az *a*, *t*-ből átváltva.

^{xv} A szó első *e*-je fölött tollhiba, amelyet akár ékezetként is lehet értelmezni.

^{xvi} Az *ez* után áthúzva: *vol*.

^{xvii} Az *en* és a *szerelem* fölél/közé betoldva.

minden rendeket az ő szent bekessegevel, tegedet magad személyedben is hij az Isten ő felsege az Ala a Zaszlo Ala, en Altalam, [4^r] Szegeny meltatlan szolgaja Altal, mert az Ezer hatszaz ötven hat esztendőben meghíratta vala az Isten eő Felsege en Velem, az kiket Altalad véghez akart vinni, es megh izeni hogy addígh egyebet ne Cselekedgyel, se hadba ne meny valamigh az ő felsege Paranczolattyaban el nem jarsz, es veghez nem viszed azokat a dolgokat az mellyeket en megh írtam, De mivel hogy az Isten Paranczolattya ellen mast Cselekedtél, s mas felé, mentel, mi keppen Jonas, be vettetél, az tengerben es mínd addígh ott fettrengesz, es az habok ide s tova hajjagnak valameddígh az Istent ő szent felségét sok fele vetkédrül megh nem Engeszteléd^{xviii} az vak merő szo fogadatlangsagért, rajtad esendő Nyavalya egy néhány mert Latom az szolgaidat Csoportonkímt [sic!] szaládozní, magadat penigh sohult nem Lattalak, az süveget az Fejedbül, ki vetetni es mas fejébtétetni Lattam, hogy az Kengyel^{xix} futo az Kedvesebbik hatas Lovadat elvesztette, Mindön penigh megh talalta, mast ültetet réa, Lattalak egy nehany szor az Marus mellet hol Deva tajan, hol masutt az hegyeknek tetejen, hol Egyedül hol masod magadval bujdosni: es en mindenkor az hegy oldalaban voltam. Immar noha ezeknek az Latasoknak job része el tölt rajtad, de még hatra vagyon az Nagyâ, ha ez írasom szerint, nem Czelekedel, miként az Atyad felöl megh írtam vala, hogy az Nyugovo helyen is megh haboríttak, es ő tisztessegere fel ékessítettet^{xx} el rontjak, Ugy szinten magadis el nem kerülöd bizony, avagy az szörnyü halalt, avagy az foghsagot, es minden javaidat az ellensegh Praedallya el, Illyen dolgot is Lattam, hogy az kertekben egy igen szep fiatal fa az égh felé fel nevedék, az mely nezesre kivanatos es gyönyörüsegese vala, De egy keves idő mulva le horgadt szinten az földígh annak azö fel huzalkodott gyönyörüsegese teteje, az mely dolgon Csudalkoznak vala felette igen az ott allo fel jarok, hogy mint lótt dolga annak az szepen fel nevededet fanak, az ki Annak Ellötte csak egy keves idővel az eget eri vala most imar az ő Legh meltosagossab része az teteje az földet Eri, ez penigh az Lâtâs rad is néz es az Fiadra, mert az földígh megh Alaztattok, mert vétkeztél az Seregek Uranak ellene felette igen, semit az en tanaczom szerint nem Cselekedvén, mert ha Cselekedted volna, ez 1658 Esztendőben, Böjt Elő havanak 17 Napjan be mentel volna az Regi Magyar kiralyoknak széki ben, Budaban, es az Isten kezedben adta volna az Magyar Coronat is es az Egesz magyar Nemzet tegedet Uranak Ismert volna, Lenni, es sok Nemzetek megh filemlettenek volna tüled es sok Nemzetek követeket Nagy meszerül küldöttek^{xxi} volna hozdad es hoztanak volna Ajandekokat, az ő földökrül [4^v] es az Magyar Nemzetnek es te híred ki terjett volna mind ez szíles vilaghra, De hogy az en tanaczomnak nem Engedtél, megh Alaztattál, hogy ha penigh az én tanacz Adasím szerint Cselekednél megh is egy Örvendetes hírt mondanék, ha

---

xviii Az E betű fölött tollhiba, amely akár ékezetként is értelmezhető.

xix A *Kengyel* után áthúzva: *az*.

xx *ékessítettet* – bizonytalan olvasat.

xxi Közvetlenül a *küldöttek* után áthúzva: *ek*

penigh nem Cselekeszed^{xxii} jaj neked, jaj az Eöreggh Atyadnak jaj az te Kedves hazas tarsodnak, jaj az te Agyekodbul szarmazott egyetlen egy fiadnak, es jaj az egész magyar Nemzetnek, mert reatok jünek az rettenetes romlasok, es veszedelmek, az mely ben megh Atkozzâtok fogantatastoknak es születesteknek napjat is mert nem leszen tizszer az aratas, mígh az Ismaelitaknak es az Noe Patriarchatul megh Atkoztatot kemeny Chamnak, Orczatlan Maradékíkinak kezekben akadtok, es az Eö kemeny igajokat viselitek, mind az vilagh vegeigh az melytül az Isten szent Fiaert, oltalmazzon es szegeny hazankat s magadat, Immar Szollok az Orszaghnak vétkérül, az Orszagh avagy az tiszt viselök az kik Országhnak mondatnak, ebben vétettek egyikben, az Seregek Uranak Elle-ne, hogy az ö Iffju Fejedelmeknek Artalmas tanaczot adtanak es az Isten hazanak szenczegeh töressében^{xxiii} szorgalmatosak voltak, es az szegenyek Saczoltatasaban Serények voltak, az gonosznan az gonoszságokra magok Peldajokkal szabad czagot adtak, az ö jobbagyaknak szolgaltatasaban fene Orosz Lan modgyara voltak, es ezekhez hasonló vétkekben Ugyan el âradtak, Sokaknak szabad czágokat el vévén az ö telhetetlen jarmokban be foghvan, Kemeny Saczolltato Szolgaltattak öket, Az özvegyek gyamortalansagat nem tekintettek, az arvat megh fojtottak, az nyomorultat, Annal inkább Nyomorgattak, az Istent eö szent felseget az ö Oczmany beszedekkel, es rettenetes szitkokkal, gyakorta szembül szembül megh karomlattak: es az ö tisztessegere epitetet házaknak beczületit megh nem adtták hanem azokat, egy néhány helyen Per patvarnak vissza vonasnak Tragarsaghnak es veszekedesnek helyéve valasztottak, Azert vesze el edgyikert Legh kivalt kepen Jerusalem, hogy az Istennek szent hazat az kit az ö szent nevének tisztességére, Salamon Kiraly epitetetet vala, es az kiben az ö szent neve Segítségül hivatík vala, azt az szent házat az ö szentségében megh rontak, es adoknak vevöknek galamb arosoknak penz valtoknak, karomlo Kereskedö helyévé valasztották az Ur Jesus Christus penigh Jerusalemben be menvén, midön az dolgot megh Lâtta volna, rettenetes busulossal megh busult es azokat az Szatocz Kalmarokat, ki hajtotta Onnét, es az ö szekereket, fel forgattya, es czak azt is bünnek ítilé lenni, hogy ha valaki edént vinne altal az Templomon, azt mondvan az sokasaghnak, ninczené megh írva hogy ez az én hazam, Imadczaghnak hazanak hivattatík, minden Nemzetseghektül, ti penigh Azt^{xxiv} Latroknak barlangjava valasztottatok, az mely megh vagyon írva szent Mark Evangelistanak tizen negyedik reszeben, es töb helyeken ís, mostan az Magyar Urak [5'] Hasonlokeppen^{xxv} Cselekesznek, de el jünek az napok, hogy az ö Cselekedeteknek melto jutalmat vészik, mert nagy leszen ennek az napnak romlása, mert az Isten ö maga taborban szallot ellenek es rettenetes romlassal megh rontya Eöket, mert az kiknek sok jobbagyak szolgaltanak imar

---

xxii A szóvégi *d l*-ből átváltva

xxiii Az első *s* vagy áthúzza, vagy átváltva a másik típusú *s*-re.

xxiv A szóeleji *A a*-ból átváltva

xxv Valójában az oldal első szava: *Hasonloppen* – az előző oldal őrszavai azonban így: *hasonlo Ke*.

azok masnak szolgálnak, az^{xxvi} kik az ő szegény Jobbagyoknak véretéket^{xxvii} az mod nélkül való sok szolgálattal ki szíjtak, azok imar az idegenektől Sulyos szolgálattal Ugyan megh terheltevé Nyomorgattatnak, az kik annak előtte Skarlat es Barsony Sugbakban jartanak, ímar azok szörös gubaban szorultanak, az kik Annak előtte az ő gengen tartot testeket Draga gyolczokban es Patyolotokban nagy helyen be takartak, imar azoknak mezitelen testeket, ejjel az tetvek, mardossak, es nappal az legyek Csípiak es dongiak, az kik az Előt draga vad bürekkal bellet bibor es barsony süveghben Nagy Pompaval setalták^{xxviii} imar azok mezitelen le hajlot szomoru fölvel Ugyan el bagyadvan tzak aligh ballagnak, az kik Annak Előtte az Jobbagyok dolganak, nézzésere es annak siettetésére nagy kevellyén sok szolgakkal kesértettenek^{xxix} imar azok az idegen Nepnek szolgáltyara az gonosz fene palleroktul mezitelen labbal kergettetnek, mikoron penigh el jünek azok az^{xxx} veszedelmes Napok, hogy az ti ellenséghtek, ti reatok jünek az ti gyüjtöt javaitokat el Praedallyak, kedves gyermekiteket es Cseléditeknek egy reszet ti előtttek le vagjak, az másik reszet előttetek rabsaghra hajtyak. az harmadik reszit magatokkal megh tartvan, az ti Örökseghetekben be szallanak, es magokat Veletek kemény szolgálattal, szolgallattyak, Illyen rettenetes romlása következik az magyar nemzetséghnek az rettenetes Isten ellen való rut vetkek mia, ha megh nem térnek es job életet nem elnek, az mely rettenetes következendő veszedelmet, Latvan az Egen való jegyekbül, es egyéb Látásokbül, Ugyan el Lankad az szivem, es rettenetes haboruval haborodik megh az Lelkem, az mely tül az Isten nagy nevért es szent Fiaert oltalmazza szegény hazankat, imar Szollok az Utolsó Örvendetes Látásrol, az mely Látás be telik rajtad, ha ezek az en irsim (!) szerint Cselekeszel, az mellyeket ebben az levelemben irtam, es az sok reszeghseghnek beket hagysz, es az en irasamat jozan elmevel olvasod, es eletednek minden napjait jozan eletben es jo Dologhban foglalod,^{xxxi} mert mit hasznal az embernek, ha estve jo Lakik és megh reszegedik, mert mas nap^{xxxii} ismet^{xxxiii} szomjuhozik méggh penigh olyan szomju saggal, Soha Örökke megh nem enhited, tudode mint jara amaz bíborban barsonban jaro gazdagh, [5^v] az^{xxxiv} kiröl üdvezitonk Emlekezik szent Lukacs könyveben, az ki ebben az vilaghban etelben es italban büvölködött, volna, vegre ez vilaghbül ki mulek, de mivel eleteben az ő Poharatt, jo tzelekedetek borával megh nem töltötte, az mas vilagon megh szomjuhozíék, Midön penigh megh szomjuhozot volna, es ugyan kinlodnek az nagy szomjusagh miatt azt is eszeben vötte vol-

---

xxvi Az az után áthúzva: az.

xxvii A véretéket után áthúzva: *Saz nagy szol* – az első szó olvasata bizonytalan.

xxviii Közvetlenül a *setalták* után, áthúzva: *ak*.

xxix A *kesértettenek* után áthúzva: „ (egy idézőjel).

xxx Az *azok és a veszedelmes* fölél/közé betoldva.

xxxi A *Dologhban* fölél betoldva.

xxxii A *mas* fölél betoldva.

xxxiii *ismeghből* átjavitva (a *megh* fölél, annak áthúzása nélkül, betoldva).

xxxiv Az órszavakban méggh nagybetűvel az az.

na, hogy életében igen tobzodot, es sokat ivot volna, nem mert Abrahamtul egy nagy Palaczk avagy Pohar bort kerni, hanem csak Lazarnak az kis Ujarul egy Csep vízett kivannya, attul tudni illik az ki eleteben az ő Udvaraban etel es szomjuval^{xxxv} megh holt volna, de az is nem adatek neki, így jar mind, az ki az Isten törvénye es Paranczollattya szerént nem jar, De ha te az te eletedet az Isten törvénye es Paranczollattya szerint viseled, bizony read szal az Istennek Aldasa, az mint az látás muttattya, az Látas penigh ez, Latek Eszakrul fel júni egy oldalrol,^{xxxvi} egy nagy roppant sereget, az mely sereghben mind egy irányu erős es vastagh ferfiak valanak, az kik azö hosszu Kopiajokat egyenesen az egh fele fel tartyak vala, mindnyajoknak egy színü Ruhajok leven, az sok kopiaik között penigh szinten kezepiben, Latek egy magossan fel emeltetet Zaszlot, magossabbatt az kópiaknal, az mely Zaszlonak az tetejeben edgyik felére nap kelet felé tetetet vala egy megh ekesitet szek, az mely ben csak egy Ember Ülhetne, es az szék melle tetetet vala egy korona, es az szek es az Corona elleneben hely heztettek vala sok Paisosok, midön ez dolgot neznem, megh Indula az nagy seregh, En penigh Kerdém hogy áz ki Serege volna, es hova vinnek az sziket es az Coronat, es egy Vitez felelvén monda, hogy Rakoczinok Keszitettenek mind azok, ő ellötte foghna Udvarolni sok Paisosok, azt mondom azert neked, hogy ha az en tanacz Adasim szerint Cselekeszel, es az miket az en tanacz Adasimban el mulattal, azokat veghez viszed, es az ket Templomat az Mindenható Istennek tisztesseregere megh rakatod, az edgyiket az Atyad Desen valo Cselekedetiért, az masikat az magad Colosvarat valo Cselekedetedért, es az Lengyelekkel valo hitedet fel szabaditvan az 1659. esztendőben Szent Jakab havanak 17 napjan be megy budaban es az Isten te neked es az te maradokodnak adgya azt az földet az mellyet regen az magyar Kirallyok birtanak, es fel magasztal az Isten teged minden ösid felett, az magyaroknak keves voltan penigh megh ne ütkezzel, avagy botrankozzal csak gyüjcz öszve, öket, mert az Isten leszen veled [6^r] Az Jobbagy czagban tova az Magyarsagot ne tarczad, mert ha öket Jobbagy czagban tartod, magadat is es az Urakat jobbagysagban ejted, az mely büil soha ki nem szabadultok, az rajtad löt boszusaghrul penigh, megh ne emlekezzel, senki miattad ez gyalazat tetert megh ne hallyon, mert az Isten az büirt (!) Tamasztot Sokakot read, es öket is az büinert egyenetlenséggel verte megh az Isten, hogy keresték, az megh maradasra valo Utat, de megh ne találhássák, mind addigh az migh az Istent igazan megh nem ismerék es az ő büinökbül igaz penitentia tartas Altal Eö felsegehez megh nem térnek, ha penigh mind magad, mind penigh Orszagh Nepe közönseges akarattal, az Istenhez tértek, es ő felsegenek szolgaltok, az Isten eö felsege tegedet kirallya teszn^{xxxvii} az Magyar Nemzeten Barczaí Akost Fejedelemme, es ti Gubernallyatok az Magyar Nemzetet, es tegedet retteghnek sok Nemzetek, es az Isten mâgod ban megh

---

xxxv A szomjuval után áthúzva: holt.

xxxvi A rag olvasata bizonytalan.

xxxvii A kirallya fölé betoldva – halványabb tintával.

gyükerezik, s^{xxxviii} az kiralysagh, most azért Lassad ellötted vagyon, en rajtam nem mult en megh tanítottalak, mind azokra az miket veghez kel vinned, en az en Lelkemet megh mentem, az Elött is megh mentetem, mikor Lengyel Orszagban, menel, akkor is megh íram hogy el ne meny, az mígh az Istennel megh nem bekellesz, es az Orszagot jo karban nem Alítod, de nem fogadad^{xxxix} hasznaly velle, megh írtam vala hogy roszul jarsz, de bizony hátra megh az Nagygya, Ne bizzal az Nemethez, mert az nemet, Csaszar ad tegedet az te ellensegednek kezeben es azoktul gyötröttetel, es kinoztatol, mind addigh az mígh megh halsz az foghsagban. Jaj Jaj Jaj.

Ha penigh az Istennek Akarattyat, Cselekeszed, az Isten fel emel, teged is megh Ald itt ez vilagon, az jüvendö Eletben penigh megh koronaz, az mellyet Cselekedgyek Eö szent felsege nagy Nevért es szent Fiaert, az Ur Jesusert kít szivem szerint kívánok, hogy penígh minden dolgaidat, job modgyaval veghez vihessed, elsöben az Seregek Urat Istenet büjteleseddel es könyörgeseddel, engeszteld megh, es tégy fogadast, azon, hogy valamikre tanítottalak, azokat veghez viszed, Annak utanna irj Paranczolatott ki, minden fele falukra, es mezövarosokra, hogy valaki magyarnak mondgya magatt, mindgyarast fel kellyen es veled mennyen megh igerveren az^{xl}

megh [6^v]

---

xxxviii Az az elé utólag betoldva – halványabb tintával.

xxxix A szóvégi *d* *t*-ből átjavítva.

xl Az az után áthúzva: *Szabadzagott* (a *gott* már őrszó, a „megh”-el egy sorban található).